

errors; ajuda a observar les interferències i a combatre la seva fossilització; permet conèixer els gèneres textuais i desenvolupa la competència cultural en la llengua de destí.

Amb l'objectiu d'extreure conclusions pedagògiques, l'editor de l'obra aborda les circumstàncies estructurals, socials i econòmiques entre Espanya i els països lusòfons. Díaz Fouces defensa que la proximitat entre les llengües suposa un obstacle i una oportunitat al mateix temps, i possibilita que la formació del traductor assoleixi un perfil més ric en continguts temàtics, instrumentals i professionals. L'autor recomana que, en el procés d'aprenentatge del traductor, es tingui en compte el mercat laboral, la posició privilegiada del portuguès de Brasil i les necessitats de cada àmbit geogràfic. La formació també ha d'englobar diversos perfils, sense perdre de vista que la professió experimenta un canvi continu i que estem obligats a fer una revisió permanent dels continguts.

Álvaro Iriarte Sanromán, professor de la Universitat de Minyo i coordinador de l'equip de redacció del *Dicionário de Espanhol-Português* de Porto Editora (2008), aporta una reflexió sobre la complexitat d'elaborar un diccionari bilingüe castellà-portuguès. A través de diversos exemples, reflexiona sobre l'ús del diccionari per la traducció i ens recorda que les paraules no funcionen de manera aïllada, sinó que estableixen relacions sintagmàtiques per construir diferents sentits tant

co-textualment com pragmàticament i contextualment.

Finalment, Ana Belén García Benito, investigadora de la Universitat d'Extremadura i autora d'un gran nombre d'articles sobre la combinació lingüística que tractem, explica el desenvolupament d'un projecte del qual n'és responsable, la traducció automàtica de *El Periódico Extremadura*. García Benito descriu els inicis del projecte, les dimensions tecnològiques de les eines utilitzades i les accions formatives i competències del personal implicat.

En resum, Oscar Díaz Fouces presenta una publicació innovadora pel que fa a la combinació lingüística en qüestió. La varietat temàtica de les col·laboracions és un gran encert, ja que aconsegueix ampliar un univers d'investigació que fins ara ha romàs força reduït. Recomanem *Olhares & Miradas: Reflexiones sobre la traducción portugués-español y su didáctica* tant als traductors que treballen amb el portuguès i el castellà, que hi trobaran informació sobre les interferències i el contrast entre aquest parell de llengües, com als professors i investigadors interessats en la didàctica de la traducció, que disposaran de consells per a la formació dels seus alumnes.

Gisela Massana Roselló

Universitat Autònoma de Barcelona
Facultat de Traducció i d'Interpretació

O'HAGAN, Minako (ed.)

Translation as a Social Activity. Community Translation 2.0 [= Número especial de Linguistica Antverpiensia New Series 10/2011.]

Anvers: Artesis University College Antwerp. Department of Translators & Interpreters, 2011, 265 p.

El monogràfic de 2011 de la revista *Linguistica Antverpiensia* ha estat dedicat, amb bon criteri, a la traducció col·laborativa,

relacionada amb la filosofia del web 2.0 i de les xarxes socials, els tres conceptes reflectits en el títol.

La introducció d'O'Hagan estableix les bases del volum, pel que fa per exemple a la terminologia. Una de les primeres qüestions que ha d'afrontar és l'ambigüitat del terme *community translation* del títol, atès que, en determinats contextos anglosaxons, s'utilitza per fer referència a la traducció escrita relacionada amb tasques de la interpretació social, especialment en entorns d'immigració. Malgrat la disparitat de propostes pel que fa a la denominació —tan habituals a l'hora de delimitar un nou camp d'estudi, d'altra banda— la tria està justificada, pel sentit que ha adquirit darrerament el terme *comunitat* amb relació a la xarxa i a la filosofia 2.0. Tot amb tot, la diversitat terminològica es fa palesa al llarg del volum, sintetitzada en la introducció en un breu repàs dels termes més emprats i de les connotacions de cadascun. S'hi tracta per exemple l'encuny d'un dels termes que ha fet més fortuna (p. 14), *crowdsourcing*, format per analogia a *outsourcing* (la contractació de tasques a una altra empresa) i que recorre a *crowd* ('massa de gent') com a referència a la teoria de la *saviesa de la massa* («the wisdom of the crowd»). En algunes contribucions, en canvi, es parla de *traduccions generades per usuaris* (*user-generated translations*) i CT³ (*community, crowdsourced and collaborative translation*) com a termes sinònims, mentre que d'altres utilitzen termes genèrics com ara *traducció col·laborativa*.

L'índex de continguts organitza el volum en cinc apartats —a banda de les ressenyes—, de manera que cobreix en gran mesura tots els aspectes de la traducció col·laborativa: l'estat de la qüestió, troballes des de la perspectiva comercial, implicacions ètiques, canvis en les normes de control de qualitat en subtitulació per a contingut en línia, i aplicació del web 2.0 per a la formació i el coneixement dels traductors.

El primer apartat correspon a les col·laboracions invitades i té per objectiu elaborar un marc introductor sobre l'estat de la qüestió. En aquest marc, hi ha dos arti-

cles, el primer dels quals, de Désilets i Van der Meer, presenta un repàs dels diferents termes amb la corresponent descripció. Tot seguit, els autors formulen un compendi de bones pràctiques elaborat de manera col·laborativa en un seminari, tot i que per qüestions d'espai només enumeren el títol de cadascuna de les pràctiques. La intenció dels autors és identificar i enumerar els punts més importants per a una bona implementació d'un sistema de traducció col·laborativa. Entre d'altres, una de les conclusions més interessants de l'article és que a l'hora de posar en marxa un sistema de traducció col·laborativa, no sembla tan difícil garantir la qualitat com aconseguir la motivació dels usuaris.

Al segon article d'aquest primer apartat, Kageura *et al.* descriuen una experiència de creació d'un lloc web de producció, allotjament i compartició de traduccions adreçat especialment a ONG amb necessitats relacionades amb la traducció. Segons els autors, malgrat que és molt difícil mesurar la qualitat dels textos traduïts al seu lloc web atesa la gran diversitat de perfils que hi col·laboren, les traduccions són comparables a traduccions professionals. Amb tot, tal com afirmen els mateixos autors (p. 67) l'aspecte col·laboratiu no va suposar cap novetat per als usuaris, ja que com a traductors ja havien treballat col·laborativament abans de fer servir l'eina. En canvi, sí que els va permetre treballar en línia.

La segona secció del volum, dedicada a la perspectiva comercial, fa una comparació interessant entre el flux tradicional de traducció (TEP, de *translate-edit-proofread*) i la traducció col·laborativa. L'article, de Kelly, Ray i DePalma, posa molt d'èmfasi en les possibilitats de la tecnologia per a prevenir els errors —cosa que, en termes de productivitat és més rendible que no pas la correcció aïllada d'errors per tercers—, com ara l'automatització de tasques de correcció i la interacció en temps real de diversos perfils per a crear bones traduccions des del començament. A continuació, els autors descriuen l'experiència de

traducció col·laborativa de Facebook i un estudi fet a partir de cent quatre plataformes de traducció col·laborativa. És especialment interessant la conclusió que esmenten els autors quant a l'expansió del model col·laboratiu: atès que aquest model té finalitats molt concretes, és difícil que a curt termini acabi substituïnt completament el model tradicional. Cal tenir en compte, però, que certament és un model en expansió.

Les qüestions ètiques de la traducció col·laborativa ocupen el tercer apartat del volum. L'article de McDonough Dolmaya analitza tres aspectes que cal tenir en compte en valorar l'ètica de la traducció col·laborativa: la remuneració dels traductors (cal diferenciar la traducció voluntària per a entitats sense ànim de lucre de la traducció voluntària per a empreses), la visibilitat del traductor (el fet que qualsevol usuari sense formació en traducció pugui col·laborar en un projecte pot fer rebaixar la percepció social de la traducció), i l'efecte —sovint positiu— que aquest model de traducció té en llengües minoritàries. El segon article d'aquesta secció, de Drugan, compara vint-i-quatre codis ètics professionals amb setze fonts en línia relacionades amb contingut ètic en l'àmbit professional. Drugan conclou que, tot i que tots dos models (tradicional i col·laboratiu) poden aprendre l'un de l'altre, el model col·laboratiu facilita la interpretació compartida dels codis ètics (per mitjà de fòrums, per exemple), posa èmfasi en valors i ideals compartits més que no pas en drets individuals i potencia sistemes de tutorització i suport entre usuaris.

El quart apartat s'obre amb un article de Jiménez-Crespo sobre el control de qualitat en la traducció col·laborativa. Després d'una bona introducció dedicada a l'estat de la qüestió, l'autor descriu l'experiència de Facebook i posteriorment compara aquest model amb diferents enfocaments de la traducció, com ara les teories de Nida —que tenen en compte l'impacte en el lector—, les funcionalistes, o enfocaments

basats en l'ús de corpus. L'article es tanca amb algunes conclusions interessants sobre l'efecte de la tecnologia, no sols en la pràctica, sinó també en la teoria de la traducció. Per exemple, l'autor esmenta les facilitats que pot oferir la tecnologia per a reprendre i revisar idees o teories difícils d'implementar en el passat. L'altre article d'aquesta secció, de Secară, presenta un estudi pilot dut a terme amb tecnologia de moviment ocular (*eye tracking*) sobre l'ús de subtítols creatius anomenats *txt lingo* (similars al llenguatge sorgit per als missatges curts de text per a mòbils), ja que permeten aportar informació en menys espai. La recerca és rellevant atès que aquesta mena de llenguatges són molt emprats en continguts a la xarxa. Els resultats, segons l'autora, demostren que l'ús d'aquest llenguatge no distreu l'espectador, ans al contrari, li permet dedicar més temps a les imatges i menys als subtítols.

La darrera secció del volum està dedicada a l'aplicació de la traducció col·laborativa a la formació i al coneixement dels traductors, i conté dos articles. Al primer, Desjardins descriu la seva experiència d'incorporació de Facebook a la docència, i esmenta com a punts positius l'increment del contacte amb els estudiants, la pèrdua de timidesa i el desplaçament del professor des del centre del curs fins a esdevenir un membre més de la comunitat. Al segon article d'aquest últim bloc, Joanna Gough presenta un estudi molt complet dut a terme per mitjà de qüestionaris a més de dos-cents traductors de diferents perfils. L'estudi ofereix dades molt interessants, com ara que en qüestió de coneixements tecnològics, l'edat no és tant un factor decisiu entre els traductors com l'actitud. Per exemple, els traductors amb menys experiència són els qui mostren menys coneixement de conceptes relacionats amb el 2.0, cosa que segons l'autora «would imply that knowledge about the developments comes from practical experience, and not necessarily from current education» (p. 202). Una altra dada que cal tenir

en compte és que el 40% dels enquestats va mostrar-se disposat a col·laborar algun dia en projectes de traducció col·laborativa, cosa que contradiu el tòpic sorgit de les reticències inicials dels traductors a la iniciativa de Facebook o LinkedIn (descrites a la introducció, p. 14-15).

En conclusió, el número 10 de la revista *Linguística Antverpiensia* representa una obra indispensable en els estudis sobre la traducció, especialment en un moment en què, tal com afirma Jiménez-Crespo en una de les contribucions, la tecnologia no sols ha permès modificar la pràctica de la traducció sinó que també ofereix grans possibilitats per a revisar o actualitzar teories de la traducció. En resum, aquest volum ofereix informació molt valuosa per a formar-se una opinió sobre les darreres tendències tecnològiques en traducció; la traducció col·laborativa, agradi o no, ja és aquí i no sembla que es vulgui aturar. Val

la pena, però, ser conscients de què és exactament i conèixer fins on pot arribar. El fet que ja hi ha generacions de *nadius digitals* a la universitat i a l'acadèmia requereix una revisió de la traductologia en molts aspectes; també, com s'encarreguen de recordar-nos en aquest volum, en el de la formació de traductors i el de la pràctica professional. El futur de la formació i de la pràctica, doncs, passa inevitablement per la incorporació d'aquestes noves tendències. Altrament, la traducció correria el perill de restar un enclavament estranger en el món col·laboratiu.

Adrià Martín-Mor

Universitat Autònoma de Barcelona
Facultat de Traducció
i d'Interpretació

OROZCO JUTORÁN, Mariana

Metodología de la traducción directa del inglés al español.

Materiales didácticos para traducción general y especializada

Granada: Comares, 2012, 293 p.

Esta obra constituye un manual práctico de gran utilidad para docentes que imparten asignaturas de traducción general y especializada del inglés al español. Los objetivos básicos que la autora se plantea al compilar este volumen son dos. En primer lugar, pretende ofrecer materiales didácticos que puedan servir de base para las clases de iniciación a la práctica y a la reflexión sobre la traducción de la lengua extranjera a la lengua materna. En segundo lugar, presenta textos y ejercicios para profundizar en la adquisición de la competencia traductora teniendo en cuenta todas las subcompetencias implicadas (lingüística, extralingüística, de transferencia, instrumental y psicofisiológica). Con este fin se incluyen en el manual más

de 45 textos para traducir de diferente nivel de dificultad, longitud y especialización, seis textos para revisar, 65 ejercicios para trabajar de manera presencial o a distancia con los estudiantes y 15 reflexiones a modo de introducción del tema que trata cada unidad.

La primera unidad didáctica explora la competencia traductora inicial de los estudiantes. A través de un cuestionario se le ofrece al docente un valioso instrumento para sondear la concepción que tienen sus alumnos de la traducción. Dentro de esta unidad también se invita al alumno a reflexionar sobre la actividad de traducir después de simular un breve encargo de traducción. La segunda unidad se centra en la traducción como acto de comunicación.